

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ**

**PENSION SUPPLY OF UKRAINE. PROBLEMS AND PROSPECTS
FOR DEVELOPMENT**

У статті досліджено особливості функціонування системи пенсійного забезпечення України. Проаналізовано ключові показники розвитку пенсійного забезпечення. Визначено ключові проблеми пенсійного забезпечення. Запропоновано варіанти вдосконалення фінансового механізму обов'язкового та добровільного пенсійного страхування. Рекомендовані заходи зачіпають сферу державного управління, а також систему корпоративного менеджменту російських господарюючих суб'єктів. На рівні держави автори пропонують сформувати систему гарантованих пенсійних виплат в рамках системи обов'язкових пенсійних відрахувань. Для добровільного пенсійного забезпечення автори рекомендують зняти обмеження в області маркетингу і забезпечення доступності різних інструментів по залученню страхувальників. Стимулювання додаткових пенсійних вкладень з боку роботодавців держава може здійснювати за допомогою податкової політики. На рівні підприємств автори рекомендують впроваджувати ефективну систему менеджменту персоналу та обліку розрахунків з пенсійного забезпечення (щоб досягти балансу інтересів як працівників, так і роботодавців). Головним обліковим інструментом може стати метод резервування. Його доцільно застосовувати в податковому обліку організаціям, які функціонують на загальній системі оподаткування.

Ключові слова: пенсійна система, пенсійне забезпечення, бюджет, Пенсійний фонд України, пенсійні виплати, недержавне пенсійне страхування, обов'язкові пенсійні внески, соціальні витрати, фінансовий механізм.

В статье исследованы особенности функционирования системы пенсионного обеспечения Украины. Проанализированы ключевые показатели развития пенсионного обеспечения. Определены ключевые проблемы пенсионного обеспечения. Предложены варианты совершенствования финансового механизма обязательного и добровольного пенсионного страхования. Рекомендуемые мероприятия затрагивают сферу государственного управления, а также систему корпоративного менеджмента российских хозяйствующих субъектов. На уровне государства авторы предлагают сформировать систему гарантированных пенсионных выплат в рамках системы обязательных пенсионных отчислений. Для добровольного пенсионного обеспечения авторы рекомендуют снять ограничения в области маркетинга и обеспечения доступности различных инструментов по привлечению страхователей. Стимулирование дополнительных пенсионных вложений со стороны работодателей государство может осуществлять с помощью налоговой политики. На уровне предприятий авторы рекомендуют внедрять эффективную систему менеджмента персонала и учета расчетов по пенсионному обеспечению (чтобы достичь баланса интересов как работников, так и работодателей). Главным учетной инструментом может стать метод резервирования. Его целесообразно применять в налоговом учете организациям, которые функционируют на общей системе налогообложения.

Ключевые слова: пенсионная система, пенсионное обеспечение, бюджет, Пенсионный фонд Украины, пенсионные выплаты, негосударственное пенсионное страхование, обязательные пенсионные взносы, социальные расходы, финансовый механизм.

The article examines the features of the functioning of the pension system of Ukraine. Analyzed key indicators of pension development. Key issues of pension provision are identified. Offered options for improving the financial mechanism of compulsory and voluntary pension insurance. Recommended activities affect the sphere of public administration, as well as the corporate management system of Russian business entities. At the state level, the authors propose to form a system of guaranteed pension payments within the framework of the system of mandatory pension contributions. For voluntary retirement benefits, the authors recommend removing restrictions on marketing and ensuring the availability of various tools to attract policyholders. Stimulation of additional pension investments by employers can be implemented by the state through tax policy. At the enterprise level, the authors recommend the implementation of an effective personnel management and accounting system for pension benefits (in order to achieve a balance between the interests of both employees and employers). The main accounting tool can be the backup method. It is expedient to apply it in tax accounting to organizations that operate on a common tax system.

Key words: pension system, pensions, budget, pension fund of Ukraine, pension payments, non-state pension insurance, compulsory pension contributions, social expenses, financial mechanism.

Постановка проблеми. Однією з характерних особливостей ринкової економіки є її унікальна здатність оприлюднювати невирішені проблеми у всій їх багатогранності і повноті. До числа таких проблем в Україні можна сміливо віднести, що накопичилися протягом досить довгого періоду часу, диспропорції в системі пенсійного забезпечення. Спроби піти від дефіциту Пенсійного фонду шляхом введення додаткових зборів стали лише частковим вирішенням питання, не здатним компенсувати негативні наслідки демографічного спаду. Необхідність пенсійної реформи в Україні стала актуальною як ніколи. Відповідно до чинного законодавства громадяни України, як і громадяни багатьох країн світу, мають право на державне

пенсійне забезпечення за віком, по інвалідності, в разі втрати годувальника і за вислугою років. З урахуванням широти охоплення населення, зниження народжуваності та високого рівня зовнішньої міграції (легальної та нелегальної, тимчасової та постійної) економічно активного працездатного населення найбільш гостро стоїть питання пенсійного забезпечення за віком.

За останні роки у пенсійній сфері стався справжній прорив, було прийнято велику кількість законів, указів Президента України, випущено постанов КМУ та інших нормативно-правових актів. При цьому пенсійна реформа в Україні просувається досить повільно, що пов'язано, з одного боку, з несприятливою економічною і демографічною ситуацією в країні, а, з іншого, - з відсутністю чіткої і зрозумілої всім програми по реформуванню системи пенсійного забезпечення.

Проведення пенсійної реформи в повному обсязі має забезпечити зростання і стабільні виплати пенсій, стати потужним фактором інвестування вітчизняної економіки. На даному етапі головним завданням уряду є розробка конкретних заходів щодо реалізації пенсійної реформи в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових досліджень показує, що проблеми пенсійного забезпечення актуальні практично у всіх країнах, тому спектр проведених досліджень на дану тему є дуже широкий. Серед зарубіжних вчених варто виділити роботи Ф. Котстейна, Д. Коста, Дж. Грубера, С. Едвардса, Р. Подкоритова, серед вітчизняних вчених публікації щодо вивчення цієї проблеми наявні в О. Кириленко [1], О. Куліш [2], Б. Малиняк [1], Я. Овчаренко [3], М. Федорець [2], О. Філоненко [4], Г. Хемій [5] та ін.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану розвитку вітчизняної системи пенсійного забезпечення для з'ясування основних її проблем, на підставі чого запропонувати шляхи подальшого розвитку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Бюджет ПФУ має в собі постійний дефіцит власних коштів, що робить

неможливим повне покриття видатків з нього. Хоча ця різниця і компенсується через дотаційні ресурси Державного бюджету, але загальний рівень пенсійного забезпечення громадян у нашій державі і надалі залишається низьким.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна українська пенсійна система знаходиться у стані тривалого реформування. Вона не лише зберігає основні елементи радянської пенсійної традиції, але й еклектично поєднує страхові механізми пенсійного забезпечення. Право на пенсійне забезпечення мають усі громадяни країни, проте форма та розмір цього забезпечення принципово різняться для різних соціальних і демографічних категорій населення. Хоча до сьогодні було здійснено низку важливих для подальшого розвитку пенсійної системи перетворень, пенсійна реформа, що була започаткована ще у 2003 р., далеко не завершена: пенсія не убезпечує від бідності; система залишається соціально несправедливою; не відбулося детінізації заробітків і доходів загалом; не всі законодавчі норми різних законів узгоджуються між собою, або виявляються не продуманими механізми реалізації тих чи інших нововведень, що часто залишає «добрі наміри» на папері. Усунути існуючі вади пенсійної системи покликаний останнім часом (3 жовтня 2017 року) Закон « Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій».

Система пенсійного забезпечення в Україні має три рівні:

- 1) Солідарна пенсійна модель охоплює 100% найманих штатних працівників, включно з держслужбовцями;
- 2) Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування;
- 3) Система недержавного пенсійного забезпечення здійснюється :
 - Пенсійними фондами шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;

- Страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;
- Банківськими установами шляхом укладання договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень.

Перший та другий рівні становлять систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування України

Джерелом коштів для фінансування пенсій є не державний бюджет, як це було раніше, а Пенсійний фонд як самостійна фінансова система, що формується за рахунок страхових внесків підприємств та громадян. З метою забезпечення громадян гарантованим державою соціальним забезпеченням Пенсійним фондом України витрачено 253,4 млрд. грн., що на 12,2 млрд. грн., або на 4,6%, менше порівняно з 2015 роком [8]. Це свідчить про фінансову неспроможність та зростання фінансової залежності Пенсійного фонду від державного бюджету.

Зменшення видатків Пенсійного фонду пов'язане з призупиненням виплат пенсіонерам з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Загалом на пенсійні виплати пенсіонерам з числа ВПО у 2016 році спрямовано 11,5 млрд. грн., що на 17,9 млрд. грн. менше порівняно з 2015 роком.

Разом у результаті проведених заходів щодо підтвердження правомірності пенсійних виплат особам з числа ВПО економія коштів Пенсійного фонду України склала 13,5 млрд. грн. [8].

Важливим показником оцінки фінансової спроможності пенсійної системи країни є співвідношення пенсійних витрат і валового внутрішнього продукту (ВВП), які є основною базою наповнення його бюджету для здійснення пенсійних виплат, зокрема, оплати праці найманих працівників та валовий внутрішній продукт. У 2018 році співвідношення видатків Пенсійного фонду на пенсійне забезпечення до ВВП порівняно з 2017 роком знизилось на 0,1% і склало 8,8% (рис. 1).

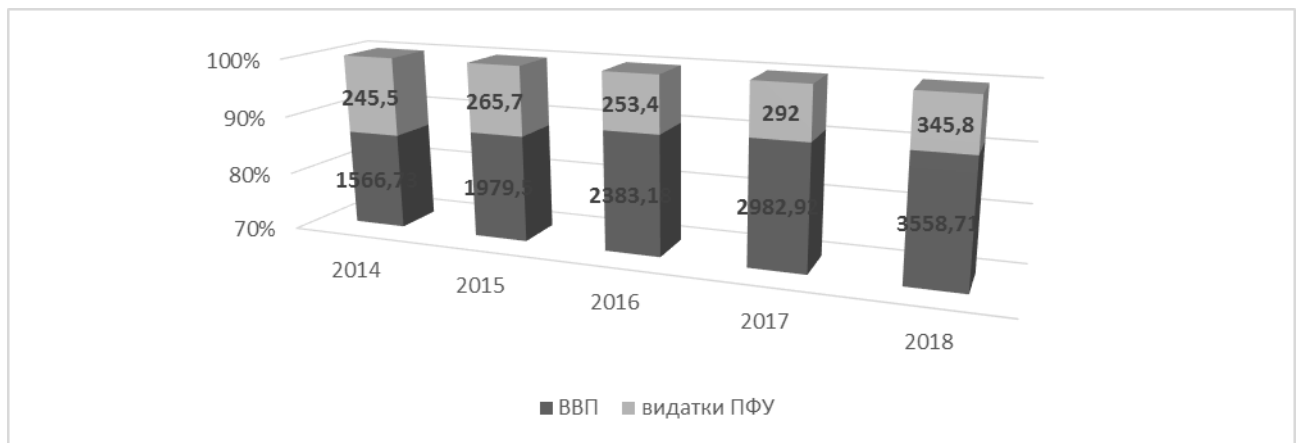

Рис. 1. Співвідношення видатків Пенсійного фонду України до ВВП у 2014-2018 рр., млрд. грн.

Наведені дані свідчать, що незважаючи на поступове зменшення співвідношення видатків до ВВП протягом 2014-2018 рр. (до 8,8%), починаючи з 2014 року по теперішній час даний показник має негативну тенденцію (зменшення показника з 13,5% у 2014 році до 8,8% у 2018 році).

Дослідження світового показника співвідношення видатків Пенсійного фонду до ВВП (рис. 2) показує, що обсяг пенсійних видатків за співвідношенням з ВВП є найвищим у світі. Це свідчить про відсутність ефективних заходів, спрямованих на збільшення власних надходжень пенсійної системи.

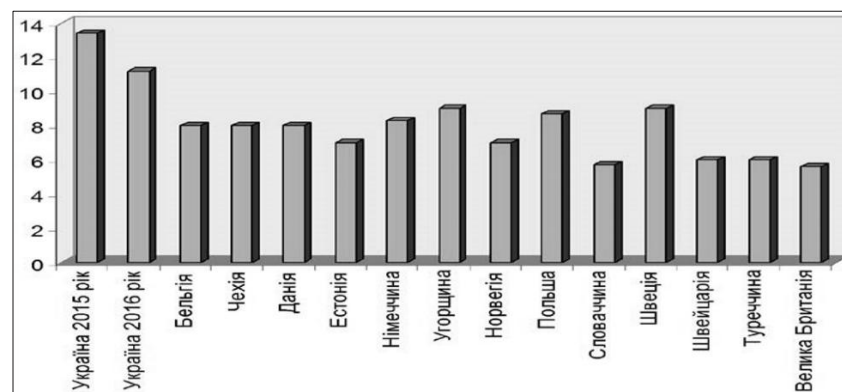

Рис. 2. Співвідношення видатків Пенсійного фонду до ВВП станом на 01.01.2017 рік, млрд. грн.

Для забезпечення стійкого розвитку економіки країни в умовах старіння населення темпи зростання ВВП повинні випереджати темпи зростання доходів працюючої частини населення, а останні повинні мати випереджаючий характер по відношенню до рівня пенсійних виплат.

Демографічна складова для пенсійної системи України виявляється чи не «найвпливовішою», оскільки дані про населення є необхідними для аналізу поточної ситуації в економіці, політиці, в суспільстві в цілому для прийняття більшості управлінських рішень. Останніми десятиліттями демографічна ситуація в Україні дедалі більше погіршується. Тривалість життя збільшується, що зумовлює набуття демографічною пірамідою перевернутого вигляду. Хоча така тенденція є характерною для країн ЄС, проте в українських реаліях може призвести до демографічної кризи.

За оціночними даними офіційної статистики, на початок 2017 року чисельність постійного населення в Україні становила 42,415 млн. осіб і, порівняно з початком 2016 року, скоротилася на 176 тис. осіб, або на 0,4%.

Ознакою демографічної кризи в державі є чіткий тренд скорочення чисельності українців – з 51,6 млн. осіб у 1991 р. до 42,4 млн. осіб у 2017 р., тобто більш ніж на 9 млн. осіб. Основним поясненням цьому є соціоекономічні причини, а з 2014 р. – ще розгортання воєнного конфлікту на Донбасі.

На сьогодні Україна має одні з найгірших у Європі показники відтворення населення. Так, за результатами 2016р. :

- Найнижчими загальними коефіцієнтами народжуваності характеризувалися Німеччина та Україна (по 9,3);
- Найвищі коефіцієнти загальної смертності населення зафіксовані у Болгарії (15,1), Латвії(14,7), Литві та Сербії (по 14,3), Україні (13,7);
- Найвищі коефіцієнти природного скорочення населення мали Україна (-4,4), країни Балтії (від -3,4), Румунія (-3,5) та Хорватія (-3,4).

З огляду на наведені показники, а також довгострокові демографічні прогнози ООН щодо скорочення чисельності населення, такі країни, як Болгарія, Румунія, Сербія, Хорватія, Латвія, Литва та Україна можна без перебільшення назвати «вимираючими» і такими, що потребують активної державної політики, спрямованої на подолання глибокої демографічної кризи.

Сучасний рівень пенсійного забезпечення в нашій країні не забезпечує достатнього рівня життя для громадян пенсійного віку. Станом на 1 січня 2017 року на обліку в Пенсійному фонді України перебувало 11,9 млн. пенсіонерів, що на 0,4 млн. осіб менше порівняно з 1 січнем 2016 року [8]. Зменшення чисельності одержувачів пенсійних виплат пов'язано з призупиненням виплат пенсіонерам з числа внутрішньо переміщених осіб, які згідно з законодавством не звернулися за поновленням виплат на підконтрольній Україні території.

У 2018 році Пенсійним фондом забезпечено виплату пенсій 11,5 млн громадян.

Протягом 2018 року проведено підвищення розміру пенсій:

- особам, звільненим зі служби, та деяким іншим категоріям осіб;
- працюючим пенсіонерам;
- з 1 липня та з 1 грудня у зв'язку зі зміною прожиткового мінімуму.

Середній розмір пенсії протягом 2018 року зріс на 166,51 грн (6,7%) – з 2479,15 грн на 1 січня 2018 року до 2645,66 грн на 1 січня 2019 року. На обліку в пенсійному фонді України перебувало 11 470,4 тис пенсіонерів, що на 255,0 тис осіб менше порівняно зі станом на 1 січня 2018 року.

Із загальної чисельності пенсіонерів: 7010,1 тис жінок (61,1%) та 4460 тис чоловіків (38,9%) . Середній розмір пенсії по Україні на 1 січня 2019 року становив 2645,66 грн, що на 166,51 грн, або 6,7%, більше, ніж у січні 2018 року(рис.3). Мінімальна пенсія за віком зросла з 1452 грн на 01.01.2018 до 1497 грн на 01.01.2019.

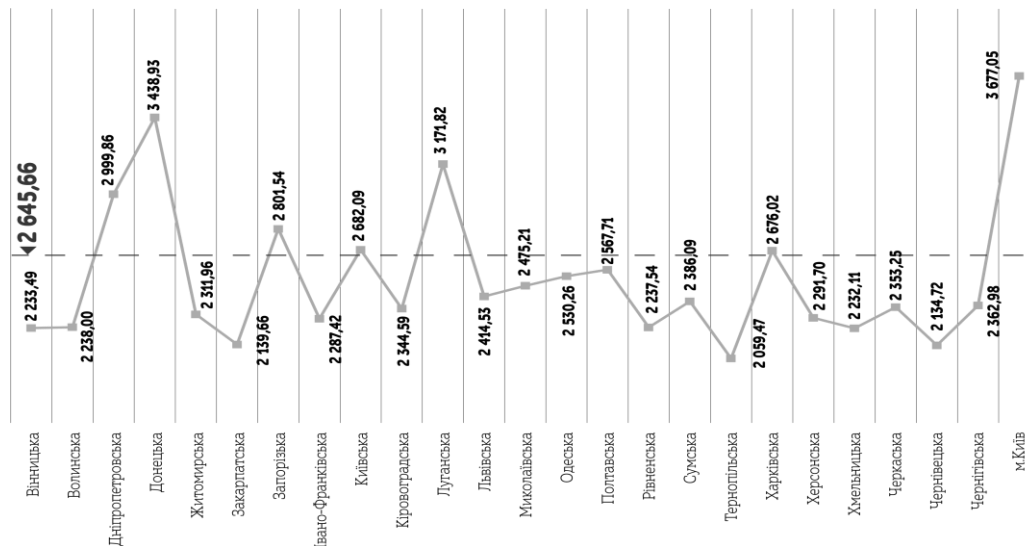

Рис. 3. Середній розмір пенсії по Україні на 1 січня 2019 року по регіонах України

Найбільший середній розмір пенсії спостерігається в м. Києві (3677,05 грн.), Донецькій (3438,93 грн) та Луганській областях (3171,82 грн.). Найменшим середнім показником розміру пенсії характеризуються Тернопільська (2059,47 грн.), Чернівецька (2134,72 грн.) та Закарпатська (2139,66 грн.) області.

Чисельність одержувачів пенсій через банки, уповноважені на здійснення пенсійних виплат, на 1 січня 2019 року становила 7,2 млн осіб. Їх питома вага у загальній чисельності пенсіонерів становить 62,7%..

Збільшення чисельності одержувачів пенсійних виплат через банки за 2018 рік на 166,0 тис осіб зумовило зменшення витрат фонду на оплату послуг з виплати та доставки пенсій. розрахунково економія видатків пенсійного фонду України становила близько 70,0 млн гривень. Обсяг пенсійних виплат через поточні рахунки в банках у 2018 році становив 240,8 млрд грн (68,3% видатків на пенсійні виплати), що на 57,9 млрд грн більше, ніж у попередньому році 4,3 млн пенсіонерів (37,4%) одержують пенсійні виплати через відділення поштового зв'язку. обсяг пенсійних виплат через поштові відділення у 2018 році становив 111,8 млрд грн (31,7% видатків на пенсійні виплати).

Аналіз системи пенсійного забезпечення в Україні дозволив визначити ряд проблем: низький рівень пенсійного забезпечення; наявність переваг та

пільг у пенсійному забезпеченні окремих категорій працівників при однаковому рівні відрахувань на пенсійне забезпечення; несвоєчасна сплата страхового збору до Пенсійного фонду України. Основними проблемами діючої системи пенсійного забезпечення є проблеми соціального характеру, а саме те, що діюча солідарна система пенсійного забезпечення є соціально несправедливою – у першу чергу і найбільшою мірою стосовно найбільш вразливих верств населення.

Діюча солідарна система пенсійного забезпечення є також економічно необґрунтованою і фінансово неспроможною, надмірно високі ставки пенсійних внесків спричиняють додаткове навантаження на економіку.

З метою вирішення означених проблем постає необхідність реформування пенсійного забезпечення з урахуванням соціально-економічних та політичних змін в суспільстві. Метою реформування є посилення соціального захисту осіб, що втратили працездатність, забезпечення гідного рівня їх життя в результаті стійкого розвитку пенсійної системи [9].

Для вирішення зазначених проблем пенсійна система України, що діє могла б бути реформована відповідно до авторської концепції яка представлена на рис. 5.

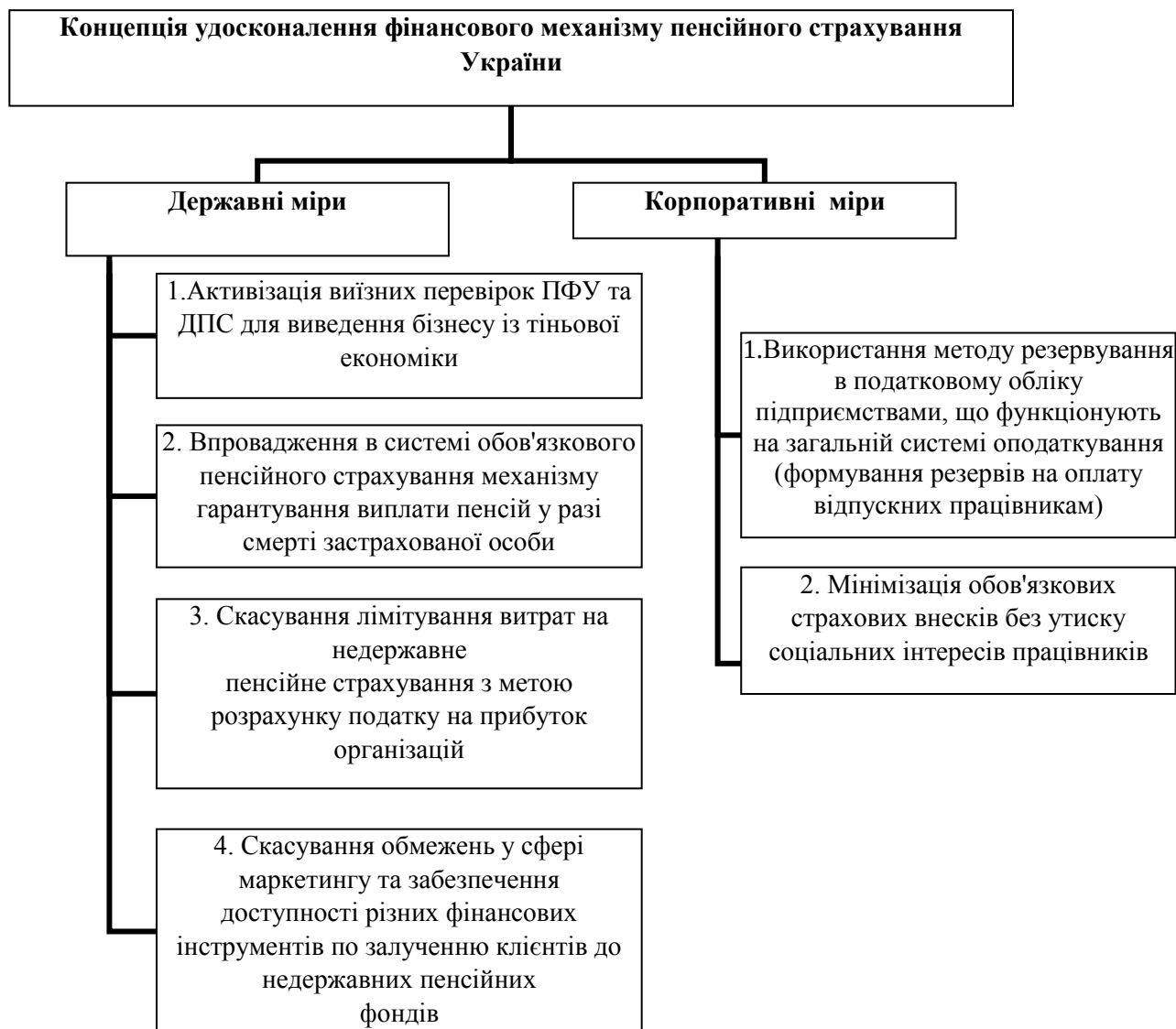

Рис. 5. Принципи реалізації процесу реформування пенсійної системи України

Вона включає в себе два блоки заходів:

- у рамках державного управління (для системи обов'язкового пенсійного страхування та для сектору недержавного пенсійного забезпечення);
- в рамках корпоративного менеджменту(в цілях стимулювання додаткових пенсійних відрахувань).

Центральне місце серед рекомендованих заходів займають державні заходи. Так, з метою підвищення збирання обов'язкових пенсійних внесків ПФУ і ДПС повинні проводити спільні виїзні перевірки понад ту кількість, яка здійснюється відповідно з Концепцією планування виїзних податкових перевірок. Особливу увагу слід звертатися на індивідуальних підприємців, бо

вони найчастіше застосовують неофіційні трудові відносини («чорні заробітні плати»).

Держава не повинна забувати і про її соціальну функцію, яка повинна реалізовуватися в повній мірі. Важливо передбачити в системі обов'язкового пенсійного страхування норми, закладені у фінансовому механізмі недержавного пенсійного забезпечення. З урахуванням специфіки роботи ПФУ, це необхідно зробити частково, припустимо:

- у разі смерті застрахованої особи до його виходу на трудову пенсію, його вигодонабувачі повинні отримувати протягом 4-5 років певний відсоток від накопиченої страхової суми;

- у разі смерті застрахованої особи після його виходу на трудову пенсію, його вигодонабувачі повинні отримувати протягом 2-3 років певний відсоток від накопиченої страхової суми.

Подібна система стимулюватиме ПФУ до соціальної відповідальності перед населенням і потребуватиме в жорстком контролі цільового характеру використання обов'язкових пенсійних відрахувань.

Крім того, доцільно підключити до даного процесу соціальний аудит.

Паралельно держава повинна стимулювати розвиток системи недержавного пенсійного забезпечення, яка в змозі забезпечити реальну надбавку до трудової пенсії громадян. Населення часто не володіє фінансовою грамотністю, а самі недержавні пенсійні фонди не можуть використовувати для залучення страхувальників додаткові бонуси, прогнозовану прибутковість та інші маркетингові інструменти, якими можуть користуватися, наприклад, банки. Ці обмеження потрібно знімати.

На рівні підприємств необхідно акцентувати увагу на соціальні інвестиції (саме вони забезпечують найбільший позитивний тренд для розвитку бізнесу). При цьому, звичайно, доцільно використовувати діючі пільги з метою мінімізації обов'язкових страхових внесків (в інші позабюджетні фонди) .

Крім того, потрібно активно застосовувати податкову оптимізацію в частині розрахунків за оплати праці та соціального забезпечення.

Підприємствам, які застосовують загальну систему оподаткування, слід закріпити в обліковій політиці, з метою оподаткування, метод резервування при нарахуванні відпускних співробітникам. Це дозволить щомісяця зменшувати оподатковуваний прибуток компанії. Причому в резерв необхідно включати не тільки суму відпускних, а й обов'язкових страхових внесків за ними. Вивільнені кошти можна знову ж таки використовувати для соціального стимулювання співробітників. У фінансовому обліку такі резерви – обов'язкові для організацій (за винятком малого бізнесу): Дебет рахунків 20, 23, 25, 26, 44 ... – Кредит рахунку 96.

Таким чином, в процесі дослідження ми дійшли висновку про те, що тільки спільні дії допоможуть удосконалити фінансовий механізм пенсійного забезпечення в Україні.

Висновки з проведеного дослідження. На основі проведеного дослідження історичних аспектів розвитку системи пенсійного забезпечення України визначено особливості її функціонування. Критична демографічна ситуація, що сформувалася внаслідок зниження народжуваності, у поєднанні зі зростанням тривалості життя, збільшенням чисельності пенсіонерів, а також скороченням чисельності працюючих сприяла суттєвому ускладненню пенсійного забезпечення в рамках солідарно-розподільчої пенсійної системи. Зі скороченням чисельності працездатного населення, число платників єдиного соціального внеску знижується, тоді як видатки на програми для людей похилого віку, в т.ч. пенсії, зростатимуть одночасно зі зростанням частки людей похилого віку в загальній чисельності населення. Система, що створювалася як умовно економна, стала обтяжливою з тенденцією до збільшення видатків на пенсійні виплати.

Демографічний розвиток, поряд з макроекономічним, здійснює ключовий вплив на функціонування та стійкість пенсійної системи в довгостроковій перспективі. Експерти відзначають суттєві негативні

наслідки, які мають для пенсійного забезпечення демографічні кризи, внаслідок яких відбувається, з одного боку, скорочення робочої сили через зниження народжуваності, а з іншого, - зростання чисельності пенсіонерів.

Аналіз видатків Пенсійного фонду України свідчить про фінансову неспроможність та зростання фінансової залежності Пенсійного фонду від державного бюджету. На основі оцінки співвідношення пенсійних витрат і валового внутрішнього продукту доведено, що обсяг пенсійних видатків за співвідношенням з ВВП в Україні є найвищим у світі.

Сьогодні Україна належить до 30 найстаріших країн світу за часткою осіб пенсійного віку. За міжнародним демографічним прогнозом, у 2050 р. частка населення пенсійного віку в Україні сягне 31,5%, що зумовить значне навантаження на національну економіку та може завадити стабільності пенсійної системи.

На підставі оцінки сучасного стану розвитку пенсійної системи України виділено ключові проблеми пенсійного забезпечення: низький рівень пенсійного забезпечення; несвоєчасна сплата страхового збору до Пенсійного фонду України; відсутність ефективних заходів уряду, спрямованих на збільшення власних надходжень пенсійної системи; соціально несправедлива, економічно необґрунтована і фінансово неспроможна діюча солідарна система. З метою посилення соціального захисту громадян запропоновано концепцію удосконалення фінансового механізму пенсійного страхування України.

Адаптація України до успішного європейського досвіду з вирішення багатьох проблем, зокрема пенсійного забезпечення, може сприяти поліпшенню макроекономічного становища та зниженню ризиків дестабілізації пенсійної системи держави.

Задача пенсійної реформи має полягати не в подоланні дефіциту бюджету Пенсійного фонду України. Адже система існує для людей, а не навпаки. Задачею пенсійної реформи має стати забезпечення справедливого розподілу доходів та гарантії пенсійної виплати. Вітчизняна система має

стати дружньою для пересічного українця, надати йому впевненості в завтрашньому дні. Параметричним коригуванням цю задачу не вирішити.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кириленко О. П. Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи: монографія / О. П. Кириленко, Б. С. Малиняк та ін. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 350 с.
2. Федорець М. Г. Сучасний стан та основні напрями реформування пенсійної системи в Україні [Електронний ресурс] / М. Г. Федорець, О. А. Куліш // Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. – Режим доступу: <http://www.jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/1484/1513>.
3. Овчаренко Я. І. Аналіз системи загальнообов'язкового пенсійного страхування [Електронний ресурс] / Я. І. Овчаренко // Ефективна економіка. – 2016. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4927>.
4. Філоненко О. А. Шляхи оптимізації стратегічних напрямів та механізмів державного регулювання системи пенсійного забезпечення [Електронний ресурс] / О. А. Філоненко // Наукові праці. Державне управління. – 2014. – Т. 242 (№ 230). – Режим доступу: <http://official.chdu.edu.ua/article/view/60534>.
5. Хемій Г. Фінансова стійкість системи державного пенсійного страхування України / Г. Хемій // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. – 2014. – Вип. 3. – С. 88-94.
6. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України: постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2014 р. № 280 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF>.
7. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від № 1058-IV від 9 липня 2003 року 1058-IV [Електронний ресурс]

// Верховна Рада України. – Режим доступу: 9/ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723-2017-%D1%80>.

8. Звіт про виконання бюджету за 2016 рік [Електронний ресурс] // Пенсійний фонд України. – Режим доступу: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=277118>.

9. Історичні аспекти розвитку пенсійної системи, передумови та мета створення Пенсійного фонду [Електронний ресурс] / Про Пенсійний фонд // Пенсійний фонд України. – Режим доступу: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?art_id=208504&cat_id=95711.

REFERENCES:

1. Kyrylenko O.P. Development of state pension insurance in the conditions of pension reform: monograph / O. P. Kirilenko, B. S. Malinyak and others. - Ternopil: TNEU, 2013. - 350 s.

2. Fedorets MG The Current Situation and Main Directions of Reforming the Pension System in Ukraine [Electronic resource] / M.G. Fedorets, O.A. Kulish // Bulletin of Student Scientific Society of DonNU named after Vasyl Stus. - Access mode: <http://www.jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/1484/1513>.

3. Ovcharenko YA I. Analysis of the system of compulsory pension insurance [Electronic resource] / Ya. I. Ovcharenko // Effective economy. - 2016. - № 4. - Mode of access: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4927>.

4. Filonenko O. A. Ways of Optimization of Strategic Directions and Mechanisms of State Regulation of the Pension System [Electronic resource] / OA Filonenko // Scientific papers. Governance. - 2014. - Vol. 242 (No. 230). - Access mode: <http://official.chdu.edu.ua/article/view/60534>.

5. Khemy G. Financial stability of the system of state pension insurance of Ukraine / G. Khemius // Bulletin of the Kiev National University. T. Shevchenko. - 2014. - Vip. 3. - P. 88-94.

6. On Approval of the Regulation on the Pension Fund of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 23, 2014 No. 280

[Electronic resource] // The Verkhovna Rada of Ukraine. - Mode of access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF>.

7. About compulsory state pension insurance: Law of Ukraine No. 1058-IV of July 9, 2003 1058-IV [Electronic resource] // The Verkhovna Rada of Ukraine. - Mode of access: 9 / <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723-2017-%D1%80>.

8. Report on budget execution for 2016 [Electronic resource] // Pension Fund of Ukraine. - Access mode: <http://www.pfu.gov.ua/pfu/doccatalog/document?id=277118>.

9. Historical aspects of the development of the pension system, [Electronic resource] / About the Pension Fund / Pension Fund of Ukraine. - Access mode: http://www.pfu.gov.ua/pfu/control/uk/publish/article?Art_id=208504&cat_id=95711.

Guzenko T. S.

k.en.docent

Moskalenko S. Y.

Student

Sumy National Agrarian University

PENSION SUPPLY OF UKRAINE. PROBLEMS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

The purpose of the article is to study the current state of the domestic pension system's development, to find out its main problems and on their basis to propose ways of further development.

In recent years, a real breakthrough has taken place in the pension sector: a large number of laws and decrees of the President of Ukraine have been adopted; resolutions of the Ukrainian Cabinet of Ministers and other normative legal acts have been issued. At the same time, pension reform in Ukraine is moving rather slowly, due to two main reasons. On the one hand there are unfavorable economic and demographic situation in the country and, on the other hand, we do not have a clear and comprehensible program for reforming the pension system.

Implementing of pension reform in its total scope should ensure the stable payment of pensions and its growth. It should become a powerful source of

investments into the domestic economy. However, due to the influence of certain factors, the reform process at this stage is ineffective. At this stage, the main task of the government is to develop concrete measures for implementation of the pension reform in Ukraine.

Methodology. In order to make the conclusions and announce the results, we analyzed the expenditures and receipts of the Pension Fund of Ukraine. We also analyzed the ratio of retirement costs and gross domestic product. They, in particular, the payment of wage costs and gross domestic product, are the main basis of fulfillment the budget for the execution of pension payments. We also researched the world indicator of the ratio of Pension Fund's expenditures to GDP. Demographic data was analyzed too. It is one of the most influential indicators, because data about population is needed to analyze the current situation in the economy, politics and society as a whole in order to make majority of management decisions, evaluate their effectiveness, to formulate forecasts and assess future changes.

Results. The peculiarities of the Ukrainian pension system's functioning were determined based on the research of its historical aspects of development. The critical demographic situation coupled with increasing life expectancy, increasing number of retirees, as well as reducing number of employees contributed to a significant complication of pension provision within the joint-disbursement pension system. While the number of able-bodied population decreases, the number of payers of the single social contribution also decreases. However, expenditures for programs for the elderly, including pensions grow as well as the share of elderly people grows in the total population. The pension system, which had been created as relatively economical, became burdensome with a tendency to increase expenditures on pension payments.

Demographic development as well as the macro-economic one, play a key role in the functioning and sustainability of the pension system in the long run term. Experts point out that pensions are significantly negatively affected by the

demographic crisis. On the one hand, it results in a reduction of labor force through declining fertility, and, on the other hand, in an increase of the number of retirees.

Today, Ukraine belongs to the 30 'oldest' countries of the world by the share of persons of retirement age in total population. The share of elderly people is increasing and will exceed 26% in 2030. According to the international demographic forecast for Ukraine, in 2050, the share of population in the retirement age will reach 31.5%, which will result in a heavy burden on the national economy and may hinder the stability of the pension system.

Based on the assessment of the current state of Ukrainian pension system's development, key problems of pension provision were identified. They are: low level of pension provision; untimely payment of insurance premium (fees) to the Pension Fund of Ukraine; lack of effective governmental measures ordered to increase own revenues of the pension system; a socially unjust, economically unjustified and financially incapable solidarity pension system that functions now. In order to strengthen social protection of citizens, we propose the concept of improving the financial mechanism of pension insurance in Ukraine.

Adapting Ukraine to a successful European experience that solves many problems, in particular, pension provision, can help to improve the macroeconomic situation and reduce the risks of destabilizing the state pension system.

Practical value of the research lies in the opportunity to use its results for understanding of the problems of the Ukrainian pension system and understanding of the possible ways of solving these problems in order to improve and develop the pension system.

Value\Originality. In our work, we looked at retirement issues. Analyzing pension provision, we see that this economic category faces certain analytical ones complexities. Problems and problem issues determine prospects for further development service productivity research. In particular, the possibility of using its fair distribution of income.